

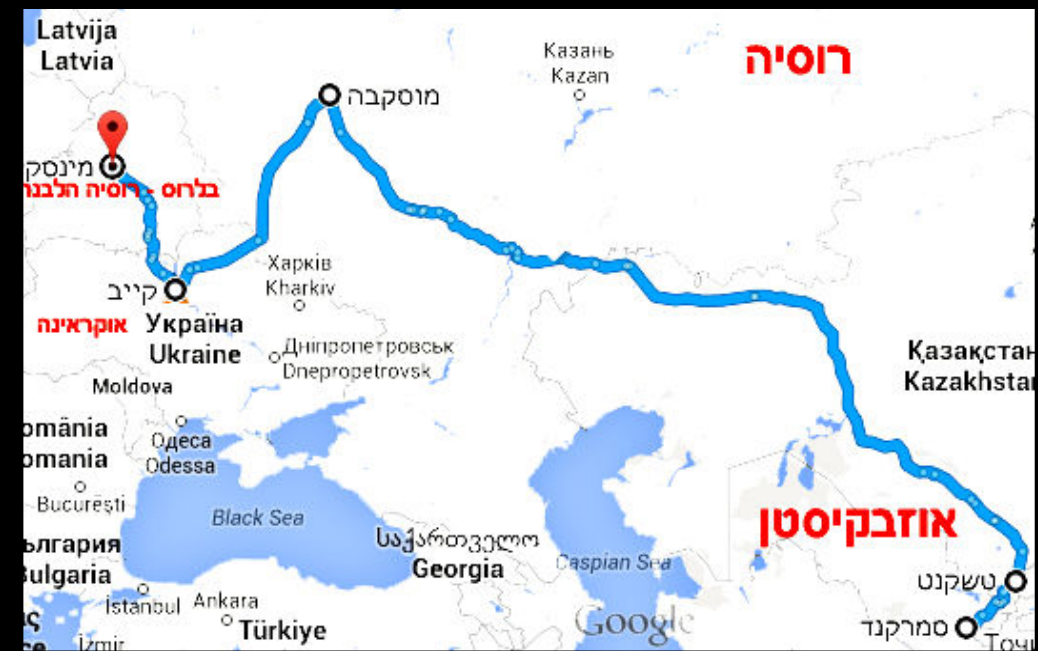
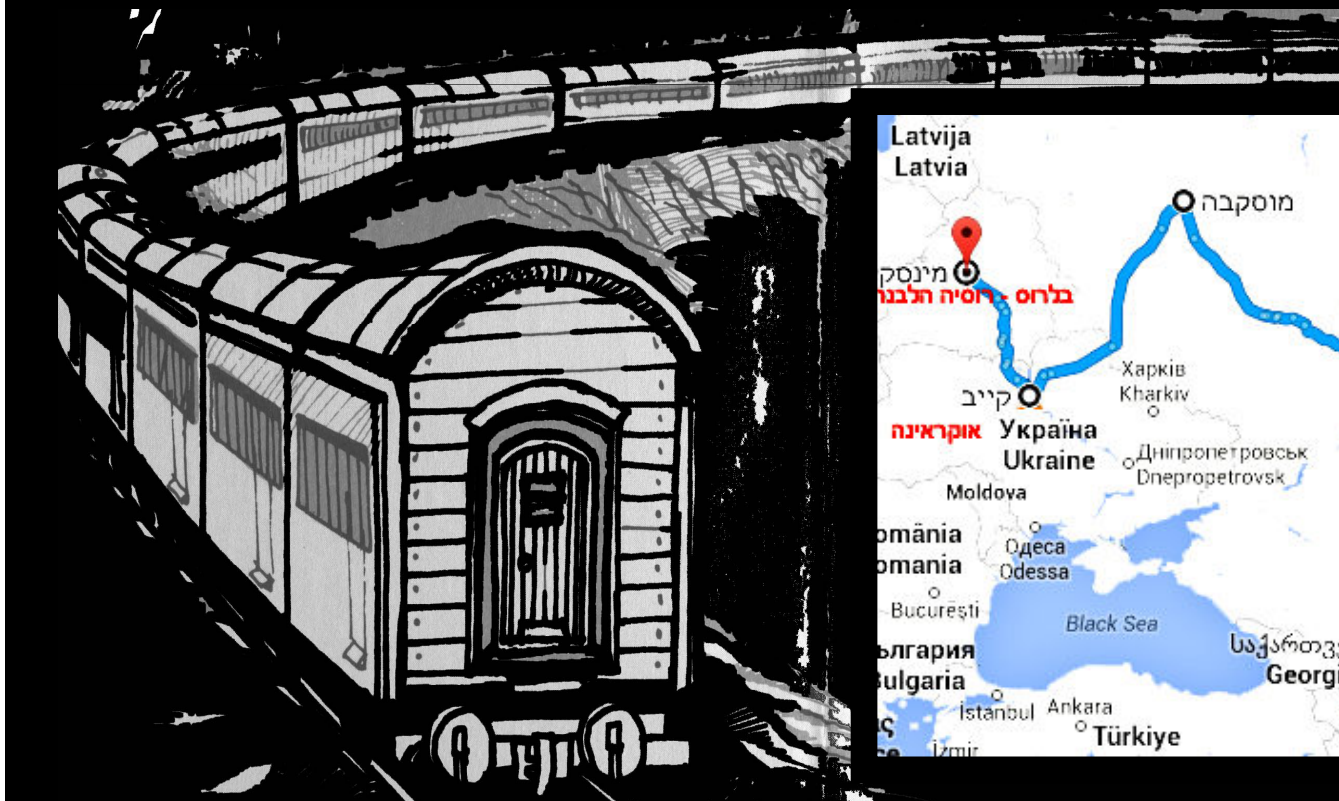

שניאור זלמן ברגר

עורך סדרת חב"ד בשואה, הפרטיזן, תולדות חב"ד בפטרבורג

לפרטים נוספים והזמנת הרצאות: 058-7700698 szberger@012.net.il

ערי מקלט טשקנט וסמרקנד

חב"ד בשואה – סיכום קצר וכואב

• פולין ליטא ולטביה:

רוב חסידי חב"ד נרצחו על ידי הנאצים

• ברית המועצות:

רבים מחסידי חב"ד נרצחו, נהרגו בהפגזות,
נפלו בשדה הקרב, נפטרו ממחלות, רעב וקור.

אחות תמימים – ריגא לטביה,

רוב חברות הארגון נספו

ישיבת תומכי תמימים באוטווצק רוב התמימים נספו

קיר בודד נותר מבית כנסת חב"ד
בחרקוב בו הורעבו למוות מאות יהודים

אדמו"ר הריי"צ והרבי ניצלו ועשו רבות בגשמיות וברוחניות להצלת יהודים מאירופה וסייעו לפליטים בזמן השואה ולאחריה

הארמו"ר מגור שליט"א בעיה"ק ירושלים ת"ו

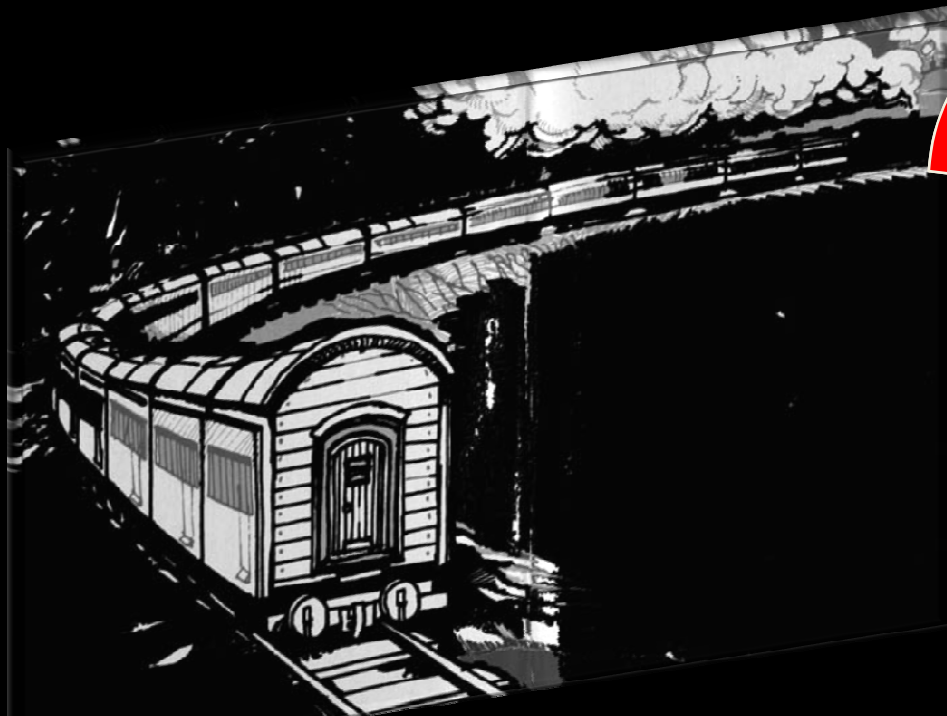
ביום כ"ד ניסן דנא הגיע לשערי אה"ק כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א נתקבל בהתלהבות
עצומה מאד ע"י מאות חסידיו שהגיעו מכל קצוי אה"ק לקבל את פני רבם הגדול שזכה להופיע
באה"ק, המקום שאליו שאף מכבר להשתקע.
רב עמל ועבודה השקיעו חסידיו שבאה"ק להציל את רבם האדמו"ר שליט"א ולהביאו אל
אה"ק, הרבה יש לזקוף על חשבון האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א שמיום צאתו ממדנית פולין
לא נח ולא שקט להצלת האדמו"ר מגור שליט"א הוא התקשר טליופנית מריגא לנויארק ועורר
את הסרים למשמעתו שלא יחסכו כל עמל למען הציל את האדם הגדול הזה.

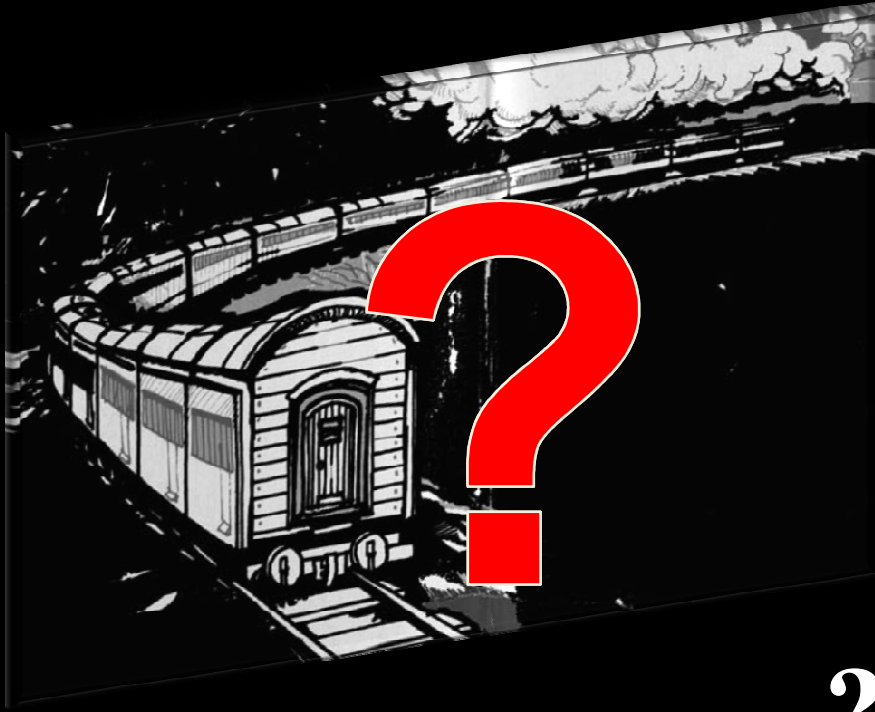
ביטאון תורת ארץ ישראל טבת-ניסן ת"ש

לברוח?

גרמניה פולשת לרוסיה
יהודים רבים ברחו ואחרים התלבטו:

לברוח או להישאר???

הגרמנים יגיעו?

הגרמנים ישמידו?

נשרוד את תלאות הנסיעה?

לאן נוסעים?

למה רוב החסידים ברחו לטשקנט וסמרקנד?

שלוחי רבותינו נשיאינו בסמרקנד

הרב שלמה יהודה לייב
אליעזרוב

הרב אברהם חיים נאה

הרב שמחה גורודצקי

1. המרחק מהחזית
2. תנאי מחיה טובים
3. היכרות עם חב"ד

כשליש מיהודי ברית המועצות נרצחו על ידי הנאצים. כמיליון נרצחו מתוך שלושה מיליון

ורוב הבורחים נותרו בחיים, בחסדי ה'

'הצופה' – תשרי תש"ג

הגולה שברוסיה

קו י ב י ש ב, (סט"א). 80% מיהודי
רוסיה שבערי הכיבוש הנאצי הועברו לפ־
נים רוסיה לפני לכידת הערים בידי
האויב — אומדנת זו רושם דדוד ברגלסון
במאמרו לאחרון בעתון "אייניקייט". רבים
מיהודים אלה מרוכזים עכשיו בערים
טאמבוב, טשקנט, יארוסלאבל, בחוות שי-
תופיות שבסיביר ובכפרים שונים שבהרי
גורגיה.

פושקינה – מסע ההצלה

לפני המלחמה: קהילת פושקינה – בפרברי לנינגרד

השמדה: החסידים ברחו, היהודים שנותרו – נרצחו

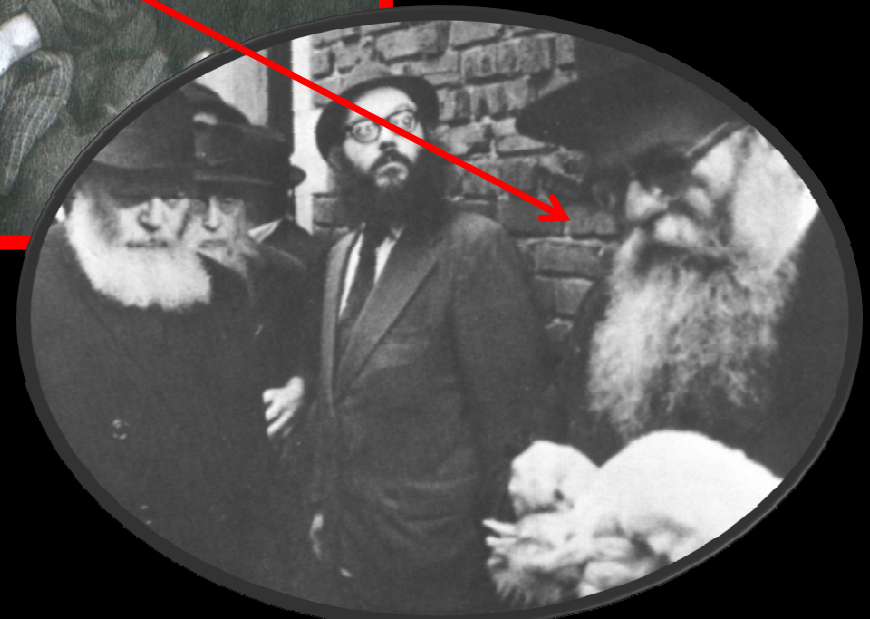
כפר נידח: הגיעו לכפר נידח בשם בורטיוק

מאוחדים: לאחר שנתיים הגיעו לאוזבקיסטן

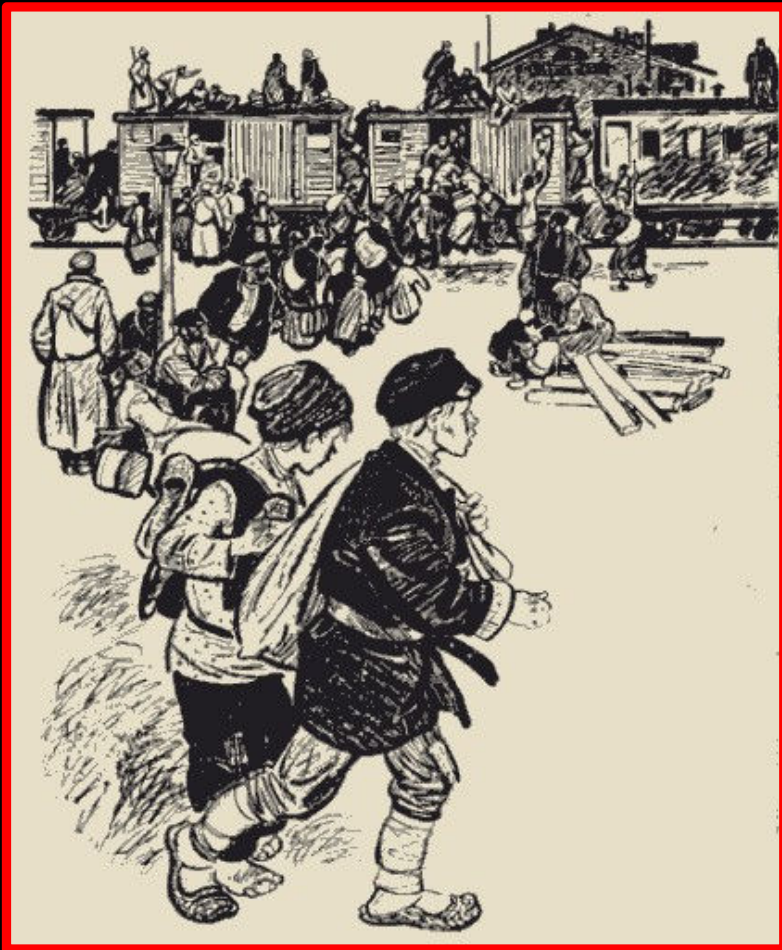
משפחת קליין
צולם בפושקינה בתחילת המלחמה

משפחת קלמנסון – צולם בסמרקנד

פליטי מלחמה

תחנת הרכבת בטשקנט

מיליוני אזרחים נמלטו
לאסיה התיכונה,
מהם עשרות אלפי יהודים
ובתוכם מאות משפחות
חב"דיות

הריכוזים הגדולים של חסידי
חב"ד היו בסמרקנד וטשקנט

רעב

רעב כבד שרר בכל רחבי ברית המועצות והפליטים
סבלו עוד יותר.

הרעב והמחלות-

גרמו לחולים וגם לנפטרים רבים בין הפליטים.

טרגדיה גדולה אירעה כאשר הרב חיים כבש,
רעייתו ובנם נפטרו בזה אחר זה ומהמשפחה הזו לא נותר שריד.

תור לחלב בטשקנט (בשנים מאוחרות יותר)

ביקור חולים והלויית המת

היהודים המקומיים: סייעו, אך זרם הפליטים חייב את החסידים בסמרקנד להקים ארגונים לסיוע חירום.

הלויית המת: איתור נפטרים יהודיים והבאתם לקבורה.

ביקור חולים: איתור חולים יהודים במרכזים רפואיים וסיוע באוכל ותרופות

בית הקברות בוטירקי בטשקנט
בו נטמנו פליטים מרוסיה בזמן המלחמה

הכנסת אורחים

הרב מרדכי ורבקה סירוטה
גרו בטשקנט לפני השואה.

את ביתם פתחו בפני פליטים רבים ובהם חסידי חב"ד,
בבית משפחת סירוטה התוועדו יחדיו חשובי החסידים ובהם:
הרה"ח ר' יונה פאלטאווער, הרה"ח ר' ישראל נעוועלער, הרה"ח ר' פרץ מוצקין,
הרה"ח ר' שלמה חיים קסלמן, והרה"ח ר' מענדל פוטרפאס.

לקראת י' שבט תשל"ב ר' מרדכי הגיע לרבי,
וכאשר נכנס ל'יחידות' שאלו הרבי:

למה לא הבאת את שולחן ההתוועדויות?

מתקרבים

בכל ענייני הדת חב"ד היו דומיננטיים
ובשל כך פליטים מחוגים אחרים שהתקרבו לליובאוויטש.
הנה שלושה מתקרבים שהם וצאצאיהם מפורסמים בחב"ד.

הרב יעקב יהודה מעז'סקי
ממנהלי בית רבקה בקראון הייטס

הרב שלמה מיידנצ'יק
יו"ר ועד כפר חב"ד
ויו"ר אגודת חסידי חב"ד

הרב בעריש רוזנברג
משפיע בשיכון חב"ד בלוד

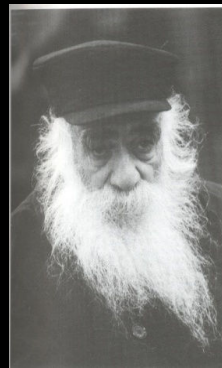
תומכי תמימים

למרות הרעב, המחלות ורדיפות הקומוניסטים
הוקמו בטשקנט וסמרקנד, ישיבות תומכי תמימים מחתריות.

**מנהלי הישיבות, מגידי השיעורים והמשפיעים רבים הם
ולכן נציג מספר חסידים שהיו קשורים להקמת והתפתחות הישיבות בטשקנט וסמרקנד**

הרב מיכאל טייטלבוים

הרב מענדל פוטרפס

הרב ניסן נמנוב

אשכנזים לומדים בוכרית

הפליטים האשכנזים התרגלו לאכול "פלוב", וגם קצת לדבר שפות מקומיות

הנה "מילון" שחיבר אחד הפליטים

מילון

אידיש - אוזבקית

א

אוזום - זויינמרויבן

אורוק - פלוימען

אורמאק - חבר

אזמאס - א ביסל

אנאנסקי - זידלוארט

אךמא נאן - צען ברוימלעד

אפא - מומע

אקא - פעמער

ארבע - פור

נאךיאק - ברויט ניטא

נאס - טאבעק וואס אוזבעקן האלמן

אונטערן גומען

נימשע פול? - זויפיל געלט?

נימא בו? - וואס איז דאס?

נימא דידע? - וואס זאגט ער?

ס

סאאוק - פראסט

בחדש אייר תש"ה
תמה המלחמה.

הוספה מיוחדת
ידיעות אחרונות

האחראי ח. מוזס

המו"ל ידיעות אחרונות בע"מ

המחיר 10 מיל

דפוס מוזס תל-אביבודפוס „אות" חיפה.

7 במאי 1945.

דניץ הודיע שגרמניה נכנעת לכל בנות הברית

היא נפסקה

הנותרים

רוב החסידים ברחו דרך לבוב
ומעטים נותרו במוסקבה, טשקנט וסמרקנד

התוועדויות
בסמרקנד וטשקנט

תלמידי הישיבה המחתרית
בסמרקנד

הנאצים הפסידו, הקומוניסטים נפלו ושלוחי הרבי הגיעו

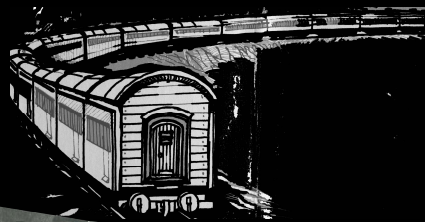
אלפי חבילות מצות מישראל מחולקות בטשקנט

סיכום

ערי מקלט – טשקנט וסמרקנד

1. רוב חסידי חב"ד בברית המועצות ברחו לטשקנט וסמרקנד.

2. מי שברח – שרד.

רוב מוחלט של הבורחים מאיזורי החזית – שרדו. רוב הנותרים – לא שרדו.

3. הקהילות הגדולות.

לפני המלחמה – עשרות קהילות חב"דיות מפוזרות בכל רחבי ברית המועצות.

בזמן המלחמה – הקהילה הגדולה ביותר – סמרקנד והשניה לה – טשקנט.

4. רוב החסידים יצאו דרך לבוב.

לאחר המלחמה, רוב החסידים יצאו את רוסיה דרך הבריחה הידועה בעיר לבוב.